

Türk Tabipleri Birliđi

Turkish Medical Association

T.C. SAĞLIK BAKANLIĐI
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU BAŐKANLIĐI
Nasuh Akar Mah.
Ziyabey Cad. 1407. Sok. No:4
Balgat/ANKARA

1186/2014

01.09.2014

T.C. SAĞLIK BAKANLIĐI
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU BAŐKANLIĐI'NA

KONU : Devlet hizmeti yükümlülüğü süreleri hk.

Hekimlerden gelen başvurulardan devlet hizmeti yükümlülüğü süresi dolmadan çeœitli mazeretleri nedeniyle görevinden ayrılmak zorunda kalan hekimlerin yeni devlet hizmeti yükümlülüğü sürelerinin hukuka ve yargı kararlarına aykırı olarak belirlendiği, kimi durumlarda 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nda öngörölen sürelerin dahi aœıldıđı öğrenilmiœtir. Bu nedenle uygulamanın düzeltilmesi, hekimlerin mağduriyetine yol aœan hukuka aykırı iœlemlere son verilmesi istemiyle bazı hususların Kurumunuz bilgisine sunulması gerekmiœtir.

Bilindiđi üzere 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun Ek 3. Maddesinde hekimler, her eğitimi için ayrı ayrı olmak kaydı ile Devlet Planlama Teœkilatı Müsteœarlıđı tarafından hazırlanan İlçelerin Sosyo-Ekonomik Geliœmiœlik Sıralamasında yer alan merkezlerinde 300 ila 600 gün arasında deđiœen sürelerde devlet hizmeti yapmakla yükümlü kılınmiœtir.

Yasada devlet hizmeti yükümlülüğü sürelerinin tamamlanmadan hekimlerin çeœitli mazeretleri nedeniyle ayrılmak zorunda kalmaları ve yeniden göreve baœlamaları halinde sürelerin nasıl hesaplanacağı hakkında açık bir hüküm bulunmamaktadır. Uygulamada açık hükmün bulunmayıœının hekimler aleyhine uygulanarak devlet hizmeti yükümlülüğü sürelerinin Yasada belirtilen süreler aœılarak hesaplandığı görölmektedir.

Sorunun çözülebilmesi için devlet hizmeti yükümlülüğünün getiriliœ amacına iliœkin kısa bir açıklamada bulunmak gerekmektedir. Devlet hizmeti yükümlülüğü 3359 sayılı Yasa'ya 2005 yılında 5371 sayılı Yasa ile ek maddeler ile düzenlenmiœtir. Yasa koyucu bu

Türk Tabipleri Birliđi Merkez Konseyi

GMK Bulvarı œehit Daniœ Tunalığil Sok. No: 2 / 17 - 23, 06570 Maltepe - Ankara / Türkiye
Tel: (+90 312) 231 31 79 | Faks: (+90 312) 231 19 52 - 53 | e-posta: ttb@ttb.org.tr | http://www.ttb.org.tr

düzenlemenin amacını Anayasal sınırlar aşılmadan ülkedeki sağlık hizmetinin kesintiye uğramaması için bir süreliğine hekimlere kamu hizmetinin gördürülmesi şeklinde açıklamaktadır.¹ Dolayısıyla Yasa maddeleri değerlendirilirken sağlık hizmetinin hekimlerin hakları ihlal edilmeksizin gördürülmesi gerektiği akılda tutulmalıdır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, hekimlere getirilen devlet hizmeti yükümlülüğünü, çalışma hakkına getirilen bir sınırlama olarak kabul etmekte bununla birlikte Anayasa'nın 18. Maddesi uyarınca ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda getirilen vatandaşlık ödevi niteliğinde olduğunu düşünmektedir. Ancak hekimler için getirilen devlet hizmeti yükümlülüğünü arttırıcı düzenlemelerin vatandaşlık ödevi sayılmayacağı, yaptırım niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 18. Maddesinde düzenlenen zorla çalışma yasağının ihlali niteliğinde olacağını kararlarında belirtmektedir. Mahkeme; **"Belge ile ispatı mümkün zorunlu sebepler olmaksızın süresi içinde göreve başlamayan veya başladıktan sonra yükümlülüğünü tamamlamadan ayrılan tabip ve uzman tabiplerin Devlet hizmeti yükümlülüğüne bu kişilere yaptırım uygulanması amacıyla eklenen sürelerin, tabip ve uzman tabiplerin o bölgede hizmetlerine duyulan ihtiyaçtan ve Devlet hizmeti yükümlülüğünü zorunlu kılan ülke koşullarından kaynaklanmaması nedeniyle, Anayasa'nın 18. maddesinde yer alan "ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları" kapsamında değerlendirilebilmesine olanak bulunmamaktadır. Bu durumda, itiraz konusu kurallar kapsamında Devlet hizmeti yükümlülüğüne ilave edilen süreler, tabiplerin hizmetine duyulan ihtiyaçtan değil, tabiplere yaptırım uygulanması amacıyla getirildiğinden söz konusu ilave edilen süreler zarfında tabiplerin ve uzman tabiplerin zorunlu hizmet ile yükümlü kılınmaları, Anayasa'nın 18. maddesinde öngörülen zorla çalıştırma yasağı kapsamına girmektedir."**² demektedir.

Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesi Yasa ile öngörülen devlet hizmeti yükümlülüğü sürelerinin hekimlerin mazeretleri nedeniyle istifa etmesi halinde arttırılmasını Anayasa'ya aykırı bulmuştur. Uygulamada devlet hizmeti yükümlülüğü süreleri Yasadaki süreleri de aşar biçimde belirlenmekte ve karardaki hukuka aykırılık yinelenmektedir. Hekimler, Kurumunuzun işlemleriyle Anayasa'nın 18. Maddesine göre vatandaşlık ödevi sayılan zorunlu çalışmayı yasada öngörülen sürenin üstünde yerine getirmeye zorlanmaktadır. Kurumunuz yasaya aykırı davranmakta, adeta hekimleri cezalandırmaktadır. Örneğin bir hekimin mazereti olmaksızın istifa ettiği belirtilerek Silopi Devlet Hastanesi'nde yaptığı 278 günlük devlet hizmeti yükümlülüğü yok sayılmış, bu sürenin üstüne yeni atandığı Ardahan Devlet Hastanesi'ndeki 450 günlük devlet hizmeti yükümlülüğü süresi eklenerek **toplamda 728 gün devlet hizmeti yükümlülüğü yapması istenmiştir**. Bu anlamıyla 3359 sayılı Yasa'nın Ek 3. Maddesi ile belirlenen 300-600 günlük süreler aşılmış, tam da Anayasa Mahkemesi kararında değinilen zorla çalıştırma yasağının ihlali sonucu yaratılmıştır.

¹ TBMM 22. Dönem 3. Yasama Yılı 934 Sıra Sayılı Kanun Teklifi gerekçesi: "...Devletin sunmakla yükümlü olduğu sağlık hizmeti mahiyeti gereği geciktirilemez, ertelenemez ve ikame edilemez niteliktedir. Dolayısıyla, sağlık hizmetlerinin önem ve önceliği nedeniyle ihtiyaç duyulan personelin istihdamı zorunluluk arz etmektedir. **Diğer taraftan, Anayasanın 13 üncü maddesi temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve kanunla sınırlanabileceğini öngörmüş; 18 inci maddesi ise hiç kimsenin zorla çalıştırılmayacağını belirttikten sonra ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda vatandaşlık ödevi niteliğindeki çalışmaların zorla çalıştırma sayılmayacağı belirtilmiştir. Belirtilen sebeplerle, istenilen seviyede sağlık hizmetlerinin sunulmasını teminen, ihtiyaç duyulan uzman ve pratişyen tabip istihdamını sağlamak üzere özendirilmiş ve kolaylaştırılmış Devlet hizmeti yükümlülüğü getirilmesi zarureti ortaya çıkmıştır.**"

²Anayasa Mahkemesi'nin 08.12.2011 tarih ve 2010/113 E. , 2011/164 K. sayılı kararı

Yargıya taşınan bu tür işlemlerinizin gerekçesi kabul edilebilecek mazeretler dışında istifa eden hekimlerin eski görev yerindeki devlet hizmeti yükümlülüğü sürelerinin yeni görev yerindeki sürelerle dahil edileceğine ilişkin bir yasa kuralının olmaması ile açıklanmaktadır. Oysa bu iddianın aksine Kurumunuzun süreyi arttırarak uygulamasına yönelik Yasada bir hüküm olması gerekmektedir. Çünkü hakkın kullanımı olağan, hakka yönelik sınırlandırma bir istisna olup getirilen sınırlandırmaların açıkça Yasa ile düzenlenmesi gerekir. Kurumunuza yükümlülük süresinin artırılmasına yönelik Yasa'da yetki tanıyan açık bir hüküm bulunmamaktadır. İdarenin yetkisi türev yetki olduğundan Yasa ile düzenlenmeyen bir konuda işlem tesis etmesi olanaklı değildir. Nitekim Anayasa'nın 6. Maddesinde hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasa ve yasadan almayan bir yetki kullanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Yine Anayasa'nın 8. Maddesinde yürütme yetkisinin Anayasa ve kanunlara uygun olarak yerine getirileceği düzenlenmiştir.

Dolayısıyla Kurumunuza verilen yetki en fazla 600 günlük bir süre ile hekimlerin ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişliklerine göre tespit edilen sürelerde devlet hizmeti yükümlülüğünü yapmalarını sağlamaktır. İdarenin Yasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasa'nın değinilen normlarına aykırı olacaktır.

Öte yandan Anayasa'nın 138. Maddesi uyarınca Kurumunuz Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda değinilen kararına uygun işlem tesis etmekle yükümlüdür. Yargı kararlarını uygulama yükümlülüğü gerekçeye uygun hareket etme zorunluluğunu da içermektedir. Anayasa Mahkemesi devlet hizmeti yükümlülüğüne eklenen sürelerin Anayasa'nın 18. Maddesinde düzenlenen vatandaşlık ödevi kapsamında bir çalışma olmayacağını ortaya koymuştur.

Tüm bu nedenlerle; Kurumunuzca devlet hizmeti yükümlülüğü süresi dolmadan çeşitli mazeretleri nedeniyle görevinden ayrılmak zorunda kalanlar hekimlerin yeni devlet hizmeti yükümlülüğü sürelerinin Yasada öngörülen süreler aşılmadan ve daha önce yerine getirdikleri devlet hizmeti yükümlülüğü süreleri de dikkate alınarak belirlenmesinin Anayasa'nın 6,8 ve 138. Maddeleri uyarınca bir zorunluluk olduğunu bilgilerinize sunar, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Saygılarımızla,
Dr. H. Özden Şener

TTB Merkez Konseyi
Genel Sekreteri